

skal gjøre, hvad der staaer i min Magt, for at gjøre Discussionen saa kort som muligt, hvilket jeg haaber vil lykkes, da jeg har Grund til at troe, at det ikke vil falde vanskeligt for Regjerings og Udvalgets Ansuelser at møde hinanden, og da der kun er stillet saa endringsforslag fra Medlemmer af Thinget. Disse angaae for den største og vigtigste Deel, netop det Afsnit af Lovudkastet, som Formanden nu har sat under Forhandling, og som omhandler Spørgsmaalet om Sammenlægningen. Derom indeholder den 1ste § den Regel, at den er fri indtil 20 Tdr. Alger og Eng, idet dog § 2 sætter særlig Grændse, hvortil Grunden hentes, ikke fra de enkelte Eiendommers Bestaendighed, men fra det Forhold af større og mindre Eiendomme, der findes i Sognet. Udvalgets Majoritet, 6 af de 7 Medlemmer, hvoraf det bestaaer, har troet, at der ikke kunde være nogen Betænkelighed ved at lade 20 Tdr. Hartkorn staae som Grændse paa alt Selveiergods, idet man er gaaet ud fra den Overbeviisning, at dette, naar det kun virkelig er paa faste Hænder, vil være istand til at forsvare sig selv. Derimod er det fundet betænkeligt, under samme Regel at omfatte baade Selveiergods og Fæstegods, og jeg troer, at det er netop i Hensynet til Fæstegods, at man maa søge Grunden til den Frygt, som alt under de tidligere Forhandlinger om dette Anliggende har troet at maatte indskrænke Maximum til 12 Tdr. Hartkorn, og som ogsaa nu har bevæget et af Comiteens ærede Medlemmer og flere Medlemmer af Thinget til at ville sætte det enten ubetinget til 12 eller 10 Tdr., eller, efter Omstændighederne, til 8, 10 eller 12 Tdr. Jeg troer nemlig, at alle de Grunde, der kunne bevæge Noget til at betragte et Maximum af 20 Tdr. Hartkorn som faretruende, ene ere anvendelige paa Fæstegods, men at paa dette selv et Maximum af 10 å 12 Tdr. Hartkorn vilde sætte enhver Godseier istand til at sammenlægge 2, 3 til 4 Bøndergaardene (og det ikke blot i Tilfælde af Fæstledighed) til større Aulsgaarde, hvorved Fæststedernes Antal ganske væsentlig vilde formindskes. Dette vilde være dobbelt betænkelig i et Dieblif, da det dog maa ansees for vist, at, — hvad enten det skeer frivilligt eller ved Lovens Evang, — hvad enten det

skeer noget hurtigere eller noget langsommere, maa Fæstegodsset overgaae til Selveiendom; thi jeg vil ikke, at dette skal skee med Dpoffrelse af mangfoldige Landbofamilier, selv om jeg maatte ansee det for afgjort, at saadanne større Gaarde vilde kunne frembringe et større og bedre Product, end de mindre, da efter min Overbeviisning Danmark ikke er skabt af vor Herre for at producere det størst mulige Antal Tønder Korn og Smør, men for at det danske Folk derpaa kan leve saa lykkeligt som muligt (Hør!). Jeg troer derfor, man gjør rettest i, istedetfor at nedsætte Maximum for alle Jordseieendomme, at adskille Selveiergodsset og Fæstegodsset og da med Hensyn til det Sidste ikke blot at indskrænke et Maximum f. Ex. til 10 Tdr. Hartkorn, men tillige at tilføie den overordentlig vigtige Bestemmelse, at ingensomhelst nuværende Fæstegaard tør nedlægges, sammenlægges med en anden, saa at altsaa Fæstegaardenes Antal ikke kunne formindskes, og at man ikke kan bruge Parceller af Fæsteforder til andre Gaardes Forøgelse udover et Maximum af 10 Tdr. Hartkorn. Da disse Regler kun skulde gjælde om Fæstegodsset, saa er det en Selvsølge, at de maatte bortfalde, naar det blev til Selveiendom. Men det er Udvalgets Mening, at den for Selveiergodsset gjældende større Frihed ikke kan tilstedes strax i det Dieblif, det gaaer over til Selveiendom; thi hvorledes vi end tanke os Forholdene ordnede, er det aldeles vist, at disse Kjøb og Salg væsentlig vilde komme til at beroe paa Creditforhold, og at der altsaa vil hengaae en vis Tid, da vel Jorddrottens Herlighed er bortfalden, men dog er afløst af en Creditors Ret, der kunde give ham Hals og Haand over den nye Selveier, om ikke i den gamle legale Betydning, saa dog i den Betydning, hvorpaa det her kommer an. Hvilken Tid man vil sætte, er naturligviis noget aldeles Vilkaarligt. Udvalget har troet, at den passende kunde sættes til 10 Aar, idet man har meent, at hvad der i 10 Aar virkelig havde været i Selveier-Bestiddelse, kunde antages at have vundet en saadan Fasthed, at man kunde overlade det til Friheden, der maa forsvare sig selv, og som, naar der kun kæmpes med lige Vaaben, vil føre, vel ikke overalt til et eensartet Resultat, men dog til det Res